

Mindaugas Nefas, Vytautas Volungevičius
12 (IV gimnazijos) klasės istorijos vadovėlis, II dalis
„Baltos lankos Klett“, 2025

RECENZIJA

2025-02-03

Parengtą 12 (IV gimnazijos) klasės istorijos vadovėlio II dalį sudaro trys skyriai ir dvidešimt viena tema. Tris skyrius, kaip ir pirmoje dalyje, išlaikant temų pristatymo struktūrinį vientisumą, sudaro aiškiai, mokiniams patrauklia forma, trimis aspektais, pristatomas temos reikšmingumas, teorinė ir metodologinė dalys, kurių pagrindą sudaro apibendrinamosios ir tyrinėjimą ugdančios užduotys su istorijos rašytiniais, vizualiniais šaltiniais bei žemėlapiais. Kiekvienoje temoje yra formuluojami klausimai temos *aktualumui* ir / ar *problemai* išnagrinėti bei jai atskleisti. Kiekvieną temą reziumuoja tikslingai sudarytas sąvokų žodynėlis, atliepantis BUP reikalavimus.

Vadovėlio turinio temų pavadinimų formuluotės konkrečios, iš karto leidžiančios suprasti, kokios temos bus pristatomos. Antroje vadovėlio temoje – 2. *Katalikiško krikšto priėmimo dilema*, iliustracijoje – 2.2 pav. *Kvedlinburgo analizės puslapis. Jame užsiminta, kad šv. Brunonas buvo nužudytas 1009 m. Rusijos ir Lietuvos pasienyje* – raudonai pabrauktą tekstą, apie Brunono nužudymą ir Lietuvos paminėjimą, rekomenduočiau išversti į lietuvių kalbą ir pateikti šalia paveikslo pavadinimo. Iliustraciją – 2.10 pav. *XIV a. antroje pusėje buvusios pagrindinės Kęstučio rezidencijos Trakų pusiasalyje griuvėsių nuotrauką* – rekomenduočiau keisti į Trakų pusiasalio pilies aeronuotrauką <https://www.vle.lt/straipsnis/traku-pilys/>.

Ketvirtos temos – 4. *LDK krikščioniškųjų konfesijų įvairovė: tarp diskriminacijos ir sugyvenimo* – įvadinėje, ar baigiamojoje dėstomojoje dalyje rekomenduočiau įdėti *LDK religinės padėties (konfesinės visuomenės) XVII a. sklaidos žemėlapi*. Devintoje temoje – 9. *Ikimoderniųjų laikų visuomenė: struktūra ir ekonomika*, siūlyčiau vizualizuoti *Viduramžių feodalinės visuomenės Europoje struktūrą* <https://www.worldhistory.org/uploads/images/15424.png?v=1732289345-0>.

Dvyliktoje temoje – 12. *Pramoninė revoliucija: senos problemos, jų sprendimai ir nauji socialiniai judėjimai*, šalia nuoseklaus temą atskleidžiančio teorinio naratyvo, siūlyčiau pateikti bent vieną žemėlapi, kuris mokiniams geriau padėtų orientuotis temos geografinėje erdvėje, pvz. https://digfir-published.macmillanusa.com/strayersources3ehs/strayersources3ehs_ch17_5.html

Keturioliktoje temoje – 14. *XX a. pasaulinė ekonomika: tobulo modelio paieškos*, rašant apie 1950–1973 metais Vakarų Europos ekonomikai būdingą aukso amžių, jį iliustruoti viena ar kita

statistine lentele ar diagrama, pvz. „*Išsivysčiusių šalių BVP vienam gyventojui 1920–1976 m.*“, – <https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/6f/Nachkriegsboom.svg> .

Penkioliktoje temoje – 15. *Europietiškos socialinės struktūros Lietuvoje formavimasis ir įsitvirtinimas*, potemėje *Valakų reforma – valstiečio prirtvirtinimas prie žemės*, siūlyčiau tekstą iliustruoti Lietuvos socialiniu kraštovaizdžiu, prieš ir po Valakų reformos įgyvendinimo LDK http://www.šaltiniai.info/files/istorija/id00/Lietuvos_socialinis_kra%C5%A1tovaizdis_XVI_a.ID0904.jpg .

Devynioliktoje temoje – 19. *Pasaulio Lietuva*, siūlyčiau įdėti statistinių duomenų, pvz., „*iki XX a. 4 deš. vidurio Brazilijoje gyveno apie 35 000, Argentinoje, Didžiojoje Britanijoje – po 20 000, Urugvajuje, Kanadoje – po 10 000 lietuvių. 1930 gyventojų surašymo duomenimis, Jungtinėse Amerikos Valstijose gyveno 439 000 lietuvių. Antroji pagal lietuvių išėivių skaičių buvo SSRS, kurioje dar nuo Carinės Rusijos imperijos laikų gyveno 41 000 žmonių. Iš viso XX a. 4 dešimtmetyje ne Lietuvoje gyveno apie 1,5 mln. Lietuvių.*“

Dvidešimt pirmoje temoje – 21. *(Po)sovietinė visuomenė ir jos transformacijos XX a. pabaigoje*, potemės *Naujos ekonomikos pamatas – stabili valiuta pabaigoje* reikia performuluoti klausimą, *Kodėl SSRS prieš Lietuvą vykdė ekonominę blokadą?*, nes šioje potemėje mokinys į jį atsakymo neras.

Vadovėlyje gausu tiek pirminių, tiek ir antrinių istorijos šaltinių. Pastarųjų analizė mokiniams sudarys galimybę mokytis savarankiškai tyrinėti, analizuojant istorijos šaltinius (atsiminimus, dokumentus, laiškų ištraukas), nustatyti priežastis, formuluojant apibendrinimus ir parengiant išvadas, savo atsakymą pagrindžiant argumentais. Ne mažiau svarbu, kad istorijos vadovėlyje esantys tiek rašytiniai, tiek vizualiniai šaltiniai sudarys mokiniams galimybę savarankiškai palyginti, susieti, įvertinti skirtingus istorinius įvykius, procesus, asmenybes, jų reikšmę tolesnėje istorinėje laiko tėkmėje.

Istorijos vadovėlis 12 (IV gimnazijos) klasei, II dalis, atitinka bendruosius ir specialiuosius reikalavimus vadovėliams, todėl gali būti spausdinamas.

Vyresnysis istorijos mokytojas dr. Martynas Maniušis
Vilniaus Žirmūnų gimnazija

